

Marta Wincewicz-Bosy

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

## Historyczne i instytucjonalne determinanty globalizacji wyścigów koni pełnej krwi angielskiej

Konie towarzyszą człowiekowi od wieków w różnych obszarach jego aktywności. Jednym z nich są wyścigi konne. Celem artykułu, który powstał na podstawie analizy literatury, jest przedstawienie elementów decydujących o tym, że wyścigi koni pełnej krwi angielskiej można postrzegać jako zjawisko globalne. Wśród nich szczególną rolę odgrywa upowszechnienie tej formy wyścigów związane z historią rasy, a także możliwość uznania koni tej rasy za „produkt” globalny. Jest to konsekwencja przyjętego systemu standaryzacji hodowli w skali światowej. Istotną funkcję pełni też IFHA jako organizacja międzynarodowa o zasięgu globalnym, integrująca państwa i dbająca o zachowanie odpowiednich standardów niezależnie od miejsca przeprowadzania wyścigów.

### Historical and institutional determinants of Thoroughbred horse racing globalizations

Horses have accompanied mankind for centuries in various fields of activity. One of them is horse racing. The purpose of the article (based on the analysis of the literature) is to present the elements determining that Thoroughbreds racing can be regarded as a global phenomenon. Among them, a special role is played by the dissemination of this form of racing, related to the history of this breed as well as the possibility that these horses are a global „product” because of global standards. This is a consequence of the system for developing and standardization of breeding in the world. The IFHA also plays an important role, being an international organization with a global reach, integrating all states and taking care of the maintenance of appropriate standards irrespective of race implement.

Keywords: globalization, horse industry, horse racing, Thoroughbred

Klasyfikacja JEL: F60, F53, L83, N50

## Wprowadzenie

„Wyścigi konne to jeden z najstarszych sportów świata. Były jedną z dyscyplin igrzysk olimpijskich starożytnej Grecji” [Reid, 1998]. Na całym świecie organizowane są ich różne rodzaje. Największą popularnością cieszą się wyścigi:

plaskie<sup>1</sup>, przeszkodowe<sup>2</sup> (płatowe, stiplowe), zaprzęgowe i długodystansowe. Ze szczególną estymą traktuje się wyścigi myśliwskie (*point-to-point*) oraz te związane z tradycją określonego regionu czy miejsca, jak np. Palio<sup>3</sup>, stanowiące istotną część kultury danego obszaru. Współczesne wyścigi konne to szczególnie element systemu hodowlanego, dla którego są jedną z najważniejszych prób selekcyjnych. Dlatego też większość wyścigów tworzy system porównawczy koni w obrębie danej rasy. Najbardziej znaną i powszechną rasą koni wyścigowych na świecie jest pełna krew angielska (*thoroughbred*). W XX w. nastąpiła instytucjonalizacja wyścigów konnych tej rasy, która wynikała w dużej mierze z powszechnej internacjonalizacji oraz globalizacji sportu i gospodarki. Dlatego też celem artykułu jest wskazanie elementów, które decydują o tym, że wyścigi w galopie koni pełnej krwi angielskiej można uznać za zjawisko globalne. Artykuł powstał na podstawie analizy literatury oraz danych udostępnionych przez Międzynarodową Federację Władz Wyścigów Konnych (International Federation of Horseracing Authorities – IFHA).

## 1. Globalizacja

Globalizacja to pojęcie wielowymiarowe i choć stanowi przedmiot analiz wielu badaczy, trudno podać jedną, uniwersalną jej definicję, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że jest ona „procesem autonomicznym, nie nienegocjowanym i nie wymaga niczyjej akceptacji” [Jeliński, 2009]. Współczesna globalizacja to zjawisko wszechobecne, dotyczące zarówno gospodarki, jak i polityki, kultury, techniki i technologii, środowiska, zdrowia czy sfery społecznej. Jest to proces dynamiczny, podlegający ciągłej ewolucji<sup>4</sup>, najczęściej przedstawiany jako charakteryzujący się „rosnącą współzależnością pomiędzy państwami, regionami, korporacjami transnarodowymi oraz małymi, krajowymi przedsiębiorstwami” [Sporek, 2012]. Takie postrzeganie globalizacji wiąże się przede wszystkim ze sferą ekonomii, a zwłaszcza z globalizacją działalności gospodarczej, którą Anna Zorska definiuje jako „dokonujący się na świecie długofalowy proces integrowania coraz większej liczby krajowych gospodarek ponad ich granicami, dzięki rozszerzaniu oraz intensyfikowaniu wzajemnych powiązań, w wyniku czego powstaje ogólnoświatowy

<sup>1</sup> Wyścigi płaskie – najpopularniejszy rodzaj wyścigów, odbywających się na specjalnie przygotowanym torze bez ustawionych przeszkód.

<sup>2</sup> Wyścigi przeszkodowe – uczestnicy zobowiązani są do pokonywania przeszkód wykonanych i rozstawionych w zależności od standardu danego rodzaju gonitwy.

<sup>3</sup> Gonitwa wokół głównego placu w Sienie, we Włoszech, rozgrywana od 1482 r.

<sup>4</sup> W artykule pominięto aspekt związany z naukową dyskusją dotyczącą określenia, czy globalizacja jest zjawiskiem historycznym (długotrwałym), którego początki sięgają XIV w., a obecnie mamy do czynienia z kolejnym jej etapem [Zorska, 1998; Hilferding, 1958], czy też stanowi ona zupełnie nową jakość [Gierszewska, Wawrzyniak, 2001].

system ekonomiczny o dużej współzależności i znaczących reperkusjach działań podejmowanych/toczących się nawet w odległych krajach” [Zorska, 1998]. W efekcie tego typu działalności powstaje gospodarka globalna będąca ograniczoną całością globalnych procesów gospodarczych, charakteryzujących się specyficznymi cechami, której główne elementy składowe mają instytucjonalną, organizacyjną i technologiczną zdolność do działania jako całość [Jeliński, 2011]. Wielu aktywnych uczestników tego procesu często postrzega go jako „wyższy etap umiędzynarodowienia polegający na traktowaniu świata jako jednego rynku, co jest związane z niezwykle wysokim wzrostem rozmiarów i intensywności powiązań pomiędzy krajami świata, opartych na przepływach kapitału, technologii, towarów, usług i ludzi” [Rymarczyk, 2004]. Za siłę napędową globalizacji uważa się powszechnie podmioty wywodzące się z terytoriów „Triady”, tworzonej przez trzy dominujące centra gospodarcze, położone w trzech strefach świata: w Ameryce Północnej, Europie Zachodniej oraz w Azji Wschodniej, stanowiące jakby wierzchołki trójkąta ogarniającego największe siły ekonomiczne współczesnego świata [Müller, 2004]. Wśród głównych czynników kształtujących proces globalizacji wymienia się:

- postęp naukowo-techniczny oraz związaną z nim kompresję czasu i przestrzeni,
- konkurencję międzynarodową oraz rozwój i liberalizację handlu, a także pojawienie się aktorów globalnych,
- politykę państw oraz rosnący wpływ instytucji międzynarodowych,
- zmiany struktur instytucjonalnych społeczeństwa oraz intensyfikację powiązań i oddziaływań między społeczeństwami,
- upowszechnianie wzorców kulturowych,
- problemy ochrony środowiska, zasobów naturalnych i zdrowia oraz zrównoważonego rozwoju.

Charakterystycznym czynnikiem wpływającym na współczesny obraz procesów globalizacyjnych są rozwijające się instytucje kształtujące międzynarodową rzeczywistość polityczno-gospodarczą [Jeliński, 2010] i społeczną. Wspomagają one formułowanie wspólnych zasad dalszego racjonalnego wytyczania kierunków rozwoju globalizacji. Pozwalają mieć nadzieję na stworzenie systemu umożliwiającego zapanowanie nad niekorzystnymi zjawiskami jej towarzyszącymi. A zasady i decyzje wypracowywane na ich forum przybliżają do urzeczywistnienia idei sprawiedliwego, trwałego, zrównoważonego rozwoju świata.

„Jednocześnie najbardziej widoczną cechą globalizacji jest formowanie się światowej sieci obrotu dobrami i usługami” [Müller, 2004]. Zgodnie z koncepcją Theodore’a Levitta [Levitt, 1984] globalny rynek to taki, „na którym konsumenci mają te same potrzeby i preferencje na całym świecie” [Stonehouse i in., 2001]. Podstawą tej koncepcji jest stworzenie dóbr światowych – globalnych, prezen-

tujących nowy, jednolity standard, akceptowany przez konsumentów, niezależnie od miejsca ich nabywania [Levitt, 1983]. Towarzyszy temu rozwój sieci informacyjnej o zasięgu globalnym, umożliwiającej wszechstronne komunikowanie się, stanowiące warunek pozyskania i rozprzestrzeniania wiedzy (w tym wzorców konsumpcji). Współczesną globalizację, poza postępowem technologicznym i spadającymi kosztami transakcyjnymi, cechuje mobilność kapitału i dóbr, a nawet – traktowanych dotąd jako niehandlowe – usług [Czarny, 2004].

## 2. Konie rasy pełnej krwi angielskiej – rozwój „produktu” globalnego

Globalizacja wyścigów konnych to wynik procesu historycznego trwającego od wielu wieków. Już w starożytności Grecy wykorzystywali konie do wyścigów na igrzyskach olimpijskich. Dla Rzymian wyścigi konne rydwanów stanowiły najpopularniejszy sport. Miejscem szczególnie predestynowanym do ich rozgrywania był rzymski tor Circus Maximus, który mieścił 250 tys. widzów i na którym odbywały się nawet 24 gonitwy w ciągu jednego dnia. W średniowiecznej Europie dominowały turnieje rycerskie, a wyścigi konne były ulubioną rozrywką mieszczan. „Tego typu gonitwę zwaną Rochwist proklamowano we Wrocławiu już w 1531 r. jako coroczną imprezę rozrywkową” [Chmielewska, Eysymontt, Eysymontt, 2007].

W XVIII i XIX w. w Anglii nastąpił rozkwit świadomej hodowli koni, prowadzonej pod nadzorem rządzących. Tam też od dawna stosowaną metodą selekcji koni były wyścigi. Pierwsze z nich odbyły się w 208 r. w Wetherby, za czasów okupacji rzymskiej<sup>5</sup>. Ze względu na warunki miejscowe i kondycję hodowanych tam koni Rzymianie rozpoczęli krzyżowanie przywiezionych ogierów z miejscowymi kłaczami. „Za panowania Plantagenetów nastąpiło ożywienie sportu wyścigowego i dalszy import koni” [Haller, 2002], wykorzystywanych do poprawy dzielności i szybkości ras miejscowych. Wyścigi konne szybko stały się ulubioną rozrywką narodową Anglików. Szczególne efekty w hodowli zaczęto uzyskiwać w XVII w., dzięki krzyżowaniu kłaczy Galloways z końmi przywozonymi ze Wschodu, choć już wtedy konie pochodzące z hodowli angielskiej uważano za jedne z najszybszych na świecie. Kojarzenie z końmi orientalnymi<sup>6</sup> miało przede wszystkim zapewnić trwałość dziedziczenia pożądanych cech. „Szczególną rolę w uformowaniu się rasy odegrały tzw. Royal mares, czyli kłacze królewskie, gromadzone i starannie selekcjonowane w XVI i XVII w., w stadninach dworskich w Hampton Court, Tut-

<sup>5</sup> *De facto* o dzielności i szybkości miejscowych koni wspomina w swych pamiętnikach Juliusz Cezar, który w połowie I w. p.n.e. przybył na Wyspy Brytyjskie.

<sup>6</sup> W tomie I angielskiej księgi stadnej koni pełnej krwi wymieniono potomstwo po 174 importowanych ogierach ras: arabskiej, berberyjskiej, tureckiej i perskiej.

bury, Malmesbury i innych” [Pruski, 2008]. W ciągu około dwustu lat w wyniku prób selekcyjnych<sup>7</sup> zaczęło dominować potomstwo trzech ogierów i około stu klaczy królewskich. Ogiery sprowadzone z zagranicy, które uznaje się powszechnie za „twórców” rasy pełnej krwi angielskiej, to: Darley Arabian – arab z Nedżedu, Godolphin Arabian – inaczej Godolphin Barb z Maroko i Byerlry Turk<sup>8</sup> – pochodzenia tureckiego [Krzyżanowski, 2004]. Pod koniec XVIII w. zaprzestano krycia ogierami orientalnymi, uznając wyższość w obszarze cech pożądaných koni pochodzących z hodowli angielskiej nad końmi wschodnimi.

Internacjonalizacja koni pełnej krwi angielskiej następowała w wyniku militarnej i gospodarczej ekspansji brytyjskiej. Niektóre konie przekazywano w formie darów. Inne towarzyszyły kolonizatorom. Przykładem jest Australia, gdzie pierwsze konie przybyły w 1788 r., a ich głównym przeznaczeniem było wykonywanie zadań transportowych. Wykorzystywane w rolnictwie, budownictwie czy w sferze porządku publicznego i bezpieczeństwa, współtworzyły wraz z ludźmi system gospodarczy i społeczny. Rozwój hodowli miejscowej, wzbogacanej końmi pochodzącymi z eksportu, umożliwił zorganizowanie w 1810 r. australijskich wyścigów konnych. W październiku tego roku, w Hyde Park niedaleko Sydney, odbyły się pierwsze oficjalne wyścigi pod auspicjami gubernatora Lachlana Macquariego.

Niezależnie od celu przemieszczenia, praktycznie wszędzie tam, gdzie się znalazły, konie pełnej krwi angielskiej wygrywały rywalizację szybkościową z końmi miejscowymi. Przyczyniało się to do wzrostu ich popularności, zarówno wśród widzów, jak i hodowców. Również ustanowienie standardów wyścigowych, w tym tzw. gonitw klasycznych, zdecydowało o rozpowszechnieniu angielskiego systemu wyścigowego na całym świecie. Gonitwy: Derby Stakes (1780 r.), St. Lager Stakes (1776 r.), 2000 gwinei (1809 r.), 1000 gwinei (1814 r.), Oaks Stakes (1779 r.) oraz system gonitw dystansowych stworzyły podstawy standaryzacji wyścigów oraz międzynarodowego systemu porównawczego. W konsekwencji można było zacząć porównywać uzyskane wyniki, niezależnie od miejsca i kraju rozgrywania gonitw, a tym samym stworzono podstawy do wykreowania globalnego standardu ich przeprowadzania.

Szczególną rolę w procesie globalizacji wyścigów koni pełnej krwi angielskiej odegrało ustanowienie standardu rasy. W XVIII w. w Anglii zapoczątkowano ogłaszanie drukiem sprawozdań wyścigowych. „Kalendarze wyścigowe zaczęły ukazywać się od 1709 r., a regularnie wydawane są od 1727 r.” [Pruski, 2007] i dystrybuowane w skali międzynarodowej. W ten sposób rozpoczęto budowę systemu informacyjnego. Początkowo obejmował on tylko wyścigi na terenie Anglii, a następnie był systematycznie uzupełniany o najważniejsze wyścigi i wydarze-

<sup>7</sup> Do hodowli wcielano przede wszystkim zwycięzców gonitw.

<sup>8</sup> Koń zdobyty przez Polaków pod Wiedniem w 1683 r.

nia zagraniczne. W 1791 r. ukazała się *An Introduction to a General Stud Book* autorstwa Jamesa Weatherby'ego Jr., która stanowiła rejestr, wraz z informacją o pochodzeniu, najlepszych koni wyścigowych biegających w XVIII w. i będących efektem hodowli związanej z „Royal mares”. W 1793 r. rejestr ten został uzupełniony o informacje dotyczące przychowku i pokroju, stając się pierwszą Księgą Stadną (*The General Stud Book*). W 1868 r. ukazała się *The American Stud Book* oraz zaczęły pojawiać się Księgi Stadne w innych krajach prowadzących hodowlę koni pochodzenia angielskiego. Od 1901 r. obowiązuje zasada, że „każdy koń zgłoszony do przyjęcia do Księgi Stadnej powinien posiadać pochodzenie należycie udowodnione, że wywodzi się w 8 lub 9 pokoleniach w okresie najmniej 100 lat od koni pełnej krwi i powinna być wykazana dzielność wyścigowa bezpośrednich jego przodków jako gwarancja czystości krwi” [Pruski, 2007]. Obecnie obowiązuje również zasada kwalifikacji, iż rodowód konia we wszystkich pozycjach musi być wyprowadzony od koni wpisanych do poprzednich tomów *General Stud Book*. Ustalone reguły wpisu do Ksiąg Stadnych obowiązują niezależnie od kraju ich prowadzenia. Stanowi to gwarancję utrzymania standardu rasy na całym świecie. Poza pochodzeniem istotnym elementem jest pokrój i konstytucja, które sprawiają, że konie tej rasy stały się specjalnie uzdolnione do osiągania dużej szybkości. Do cech charakterystycznych, pozwalających na odróżnienie ich od koni innych ras, poza suchością i długonożnością oraz długimi nadpęciami, należą [Hartley Edwards, 1996]:

- wzrost: w kłębie 156–165 cm;
- umaszczenie: gniade, skarogniade, kasztanowate; sierść: krótka, jedwabista; skóra: cienka, z przebijającą siecią naczyń krwionośnych;
- grzywa i ogon: niezbyt obfite o delikatnym owłosieniu;
- głowa: o profilu prostym, szlachetna, pełna wyrazu; ganasze: wyjątkowo suche; uszy: średniej długości, ruchliwe; oczy: wyraziste;
- szyja: długa, lekko wygięta, zwykle łączy się z tułowiem pod kątem 45 stopni;
- łopatka: długa, ustawiona skośnie, dobrze umięśniona;
- tułów: niezwykle pojemna klatka piersiowa, niezbyt szeroka, rozbudowana w kierunku pionowym; żebra długie; kłąb: wydatny, dobrze zarysowany i długi; grzbiet: krótki i mocny;
- lędźwie: silne i dobrze umięśnione, krótkie i szerokie; zad: umiarkowanie spadzisty o liniach długich;
- kończyny tylne: długie, suche stawy skokowe;
- kończyny przednie: charakteryzują się suchością tkanki; podramię: długie i silnie umięśnione, stawy: nadgarstkowe szerokie i płaskie; obwód nadpęcia: około 20 cm.

Konie spełniające powyższy standard kondycji i pokroju oraz posiadające wpis do Księgi Stadnej Koni Pełnej Krwi Angielskiej stanowią *de facto* produkt glo-

balny. Niezależnie od miejsca jego powstania – hodowli, odpowiada on nie tylko standardowi wizualnemu, ale także tym samym potrzebom konsumentów na świecie: posiada potencjał niezbędny do wygrywania wyścigów konnych.

### 3. Tworzenie systemu globalnych wyścigów konnych – aspekt instytucjonalny

W miarę rozwoju systemu wyścigów konnych oraz w wyniku rozbieżności interpretacyjnych i różnic technicznych pojawiających się w poszczególnych państwach władze wyścigowe, sprawujące pieczę nad krajowymi systemami wyścigów, zaczęły zgłaszać postulat utworzenia specjalnej instytucji międzynarodowej. Do jej głównych zadań miał należeć obowiązek regulacji, standaryzacji i kontroli oraz dalszego upowszechnienia i internacjonalizacji systemu wyścigów konnych w galopie.

W 1961 r. z inicjatywy Marcela Boussaca i Jeana Romaneta odbyło się w Paryżu spotkanie przedstawicieli władz wyścigowych Wielkiej Brytanii, USA, Irlandii i Francji [IFHA, 2014], które rozpoczęło tworzenie globalnego systemu wyścigów konnych koni pełnej krwi angielskiej. Potwierdzono na nim konieczność międzynarodowej koordynacji i integracji działań, które miały przybrać formę półrocznych spotkań w ramach nowo powstałego Międzynarodowego Wspólnego Komitetu Łączności (International Joint Secretarial Liaison Committee – IJSLC). W 1966 r. w Newmarket (Wielka Brytania) odbyło się pierwsze posiedzenie Międzynarodowego Komitetu Sędziów Wyścigowych (International Stewards' Meetings – ISM). Dyskusje zdominowała problematyka międzynarodowego bezpieczeństwa: przemieszczania koni i organizowania wyścigów. Do głównych tematów poruszanych w trakcie kolejnych spotkań należały: standaryzacja przepisów i ustanowienie reguł międzynarodowych oraz objęcie kontrolą: hodowców, trenerów, właścicieli koni wyścigowych oraz dżokejów, a także przepisy weterynaryjne oraz stworzenie międzynarodowego systemu identyfikacji zwierząt.

Ze względu na rosnące zainteresowanie unifikacją i współpracą międzynarodową w 1967 r. w Paryżu odbyła się pierwsza Międzynarodowa Konferencja Władz Wyścigowych, w której uczestniczyli przedstawiciele Belgii, Francji, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Włoch, Holandii, USA i ZSRR. Celem tego spotkania była ochrona integralności wyścigów konnych oraz podniesienie poziomu jakości hodowli koni pełnej krwi angielskiej. Ważną kwestią stało się stworzenie warunków do dalszego rozwoju wyścigów, ze szczególnym uwzględnieniem warunków technicznych ich rozgrywania. Poruszone problemy okazały się niezwykle istotne dla całego systemu wyścigowego. W 1993 r., w XXVII Konferencji, wzięło udział 110 przedstawicieli reprezentujących 50 krajów. W 1977 r. rozpoczę-

to również tworzenie systemu gonitw międzynarodowych, które miały się stać podstawą międzynarodowego systemu porównawczego [IFHA, 2014]. Początkowo uczestniczyły w nim: Wielka Brytania, Francja i Irlandia. W 1998 r. należały do niego również: Niemcy, Włochy, USA, Japonia, Hongkong, Australia, Nowa Zelandia, Kanada, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Singapur i RPA. Pierwotnie klasyfikowano 120 najlepszych koni. Obecnie przy ponad 60 podmiotach członkowskich Światowy Ranking Koni Wyścigowych obejmuje dane ponad 650 najlepszych koni.

Wśród wielu zagadnień stanowiących przedmiot dyskusji szczególne miejsce zajmowały kwestie dotyczące uczestnictwa koni pełnej krwi angielskiej w wyścigach organizowanych na terytorium innych państw. Podstawowym problemem było uznanie pochodzenia i spełnianie standardu rasy. W 1976 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Międzynarodowego Komitetu Ksiąg Stadnych (International Stud Book Committee – ISBC), powołanego w celu standaryzacji oraz internacjonalizacji Ksiąg Stadnych, a także ustanowienia powszechnie obowiązującego wzorca rasy i warunków jego usankcjonowania. Ten problem ma szczególne znaczenie dla tworzenia międzynarodowego systemu hodowli i chowu koni oraz ich uczestnictwa i przemieszczania się w światowym systemie wyścigowym. W 1979 r. Komitet został przekształcony w organizację zrzeszającą władze Ksiąg Stadnych z około 70 krajów. Organizacja zajmowała się w zasadniczej mierze problemami związanymi z prowadzeniem działalności hodowlanej, a zwłaszcza z ustaleniem metody krycia, gwarantującej utrzymanie odpowiedniego standardu rasy. Dlatego też konie pełnej krwi angielskiej są jedną z nielicznych ras, w których warunkiem uznania i wpisu do Księgi Stadnej jest uzyskanie potomstwa w wyniku krycia bezpośredniego (naturalnego). Opracowano również międzynarodowe standardy identyfikacji koni oraz wzorzec paszportu jako podstawowego dokumentu informacyjnego.

Międzynarodowy obrót końmi stanowi istotny element nie tylko systemu wyścigów konnych, ale i całego biznesu końskiego. Większość sprzedaży koni tej rasy odbywa się w formie transakcji bezpośrednich lub sprzedaży aukcyjnej. By zapobiegać nieuczciwym praktykom, konie przeznaczone w danym roku do sprzedaży są wpisywane do specjalnych katalogów, tworzonych i gwarantowanych głównie przez władze wyścigowe oraz władze Ksiąg Stadnych danego kraju. W 1983 r. w oparciu o wzorce rasy: europejski i amerykański oraz ustalenia ISBC stworzono Międzynarodowy Katalog Koni Pełnej Krwi Angielskiej oraz powołano Towarzystwo Międzynarodowej Sprzedaży Aukcyjnej Koni Pełnej Krwi Angielskiej (Society of International Thoroughbred Auctioneers – SITA) [IFHA, 2014].

Zbieżność celów powstających instytucji międzynarodowych oraz postępująca internacjonalizacja wyścigów konnych doprowadziły do utworzenia

w 1993 r. Międzynarodowej Federacji Władz Wyścigów Konnych (IFHA). Jej powstanie nastąpiło w wyniku integracji działających wcześniej instytucji międzynarodowych związanych z wyścigami konnymi. IFHA, jako organizacja międzynarodowa o zasięgu globalnym, stanowi formę współpracy wielostronnej, odgrywającą znaczącą rolę w rozwoju współpracy międzynarodowej i kształtowaniu się relacji pomiędzy podmiotami będącymi jej członkami oraz innymi jednostkami tworzącymi globalny system wyścigów konnych. Najważniejszym jej zadaniem jest integrowanie systemów wyścigowych wszystkich państw [IFHA, 2009; IFHA, 2012]. „Zgodnie ze statystyką IFHA, co trzy minuty na świecie odbywa się gonitwa. Co roku odbywa się ok. 150 tys. wyścigów koni pełnej krwi angielskiej. Są to wyścigi zarejestrowane i przeprowadzone zgodnie ze standardami IFHA” [Wincewicz-Bosy, 2012]. Należy pamiętać, że liczbę tę powinno się uzupełnić o wyścigi organizowane przez poszczególne krajowe władze wyścigowe, które jednak nie spełniają wszystkich standardów Federacji i dlatego też nie wlicza się ich do jej statystyk. W 2013 r. członkami IFHA były: władze wyścigowe 59 państw reprezentujących wszystkie kontynenty, 5 organizacji regionalnych, 6 krajów o członkostwie niepełnym i 2 kraje aplikujące [IFHA, 2014]. Organizacja ta ma znaczenie nie tylko dla systemu wyścigów konnych, ale jej funkcjonowanie znajduje także odzwierciedlenie w gospodarce światowej. Poprzez wpływ na hodowlę i zakłady oraz tworzenie licznych sieci podmiotów gospodarczych staje się jej istotnym elementem, o czym świadczą m.in. wybrane parametry przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie wybranych parametrów IFHA

Rok	Wielkość hodowli	Wartość zakładów (w tys. EUR)	Wyścigi płaskie			Wyścigi przeszkodowe		
			wyścigi	konie	wygrane (w tys. EUR)	wyścigi	konie	Wygrane (w tys. EUR)
2012	252 312	95 361 064	151 759	225 471	2 876 449	8 196	22 285	165 348
2011	275 726	81 952 156	150 586	228 507	2 770 746	8 610	23 580	164 844
2010	284 120	88 142 124	154 340	234 468	2 709 491	7 919	23 705	152 498
2009	304 417	72 040 818	150 820	224 632	2 336 434	8 139	23 254	163 970
2008	326 390	85 202 876	151 980	223 075	2 364 499	8 126	21 132	164 140

Źródło: Opracowanie na podstawie: [IFHA, 2009; IFHA, 2010; IFHA, 2011; IFHA, 2012; IFHA, 2013].

Szczególnym przedmiotem troski IFHA jest system hodowlany. W 2012 r. aktywnie uczestniczyło w nim 69 państw, czego efektem jest m.in. uzyskanie 99 366 źrebiąt przy wielkości hodowli na poziomie 252 312 osobników (tab. 1). Utrzymanie w systemie hodowlanym wysokiej jakości i odpowiedniej liczby koni stanowi podstawę dalszego rozwoju wyścigów konnych i podmiotów z nimi

powiązanych. Kryzys gospodarczy spowodował zmniejszenie liczby koni używanych do rozrodu, widoczne od 2009 r. Przekłada się to na liczbę koni uczestniczących w wyścigach, a zwłaszcza rozpoczynających karierę wyścigową osobników dwuletnich. Od 2011 r. można zaobserwować spadek liczby koni startujących w wyścigach płaskich i przeszkodowych. Jest to efekt redukcji zażrebień w 2008 r., skutkującej zmniejszeniem liczby źrebiąt od 2009 r. Zgodnie z raportem przedstawionym przez Andrew Chessera na 47. Międzynarodowej Konferencji IFHA, w ciągu ostatnich pięciu lat liczba kryć spadła o 11%.

Innym parametrem obrazującym znaczenie wyścigów konnych jest wartość zakładów zawieranych w związku z ich organizacją. Pomimo kryzysu finansowego i spadku ich wartości w 2009 r. do poziomu nieco powyżej 72 mld EUR w kolejnych latach zaobserwować można ponowny wzrost ich wartości. W 2012 r. ich wartość przekroczyła 95 mld EUR. Analizując wartość wyścigów w układzie regionalnym, można zauważyć, iż około 30% organizuje się na obszarze obu Ameryk, około 10% w Europie wraz z krajami basenu Morza Śródziemnego, a 60% w regionie Azji i Oceanii. Również analiza danych pod kątem wartości wygranych wskazuje na dominującą rolę regionu azjatyckiego – 54% ogólnej wartości wygranych. Dlatego też obecnie można stwierdzić, że rozwój globalnego systemu wyścigów konnych wiąże się przede wszystkim z bardzo dynamicznie rozwijającymi się wyścigami w obszarze Azji i Pacyfiku. Powoduje to także zwiększenie międzynarodowej mobilności koni, związanej ze zwiększeniem liczby wyścigów w krajach takich, jak Japonia, Australia czy Nowa Zelandia.

## Podsumowanie

Ogromna popularność koni pełnej krwi angielskiej, które wykazują nie tylko użyteczność w systemach gospodarczych i militarnych, ale też przydatność w wyścigach, przyczyniła się do upowszechnienia angielskiego systemu wyścigowego na całym świecie. Sprzyjają temu także sprecyzowane standardy dotyczące gonitw oraz stale upowszechniany system informacji, zarówno o samych koniach, jak i osiągniętych przez nie rezultatach. Za uznaniem wyścigów koni pełnej krwi angielskiej za zjawisko globalne przemawia zarówno zasięg globalny samej formy wyścigów w galopie, upowszechniony wraz z ekspansją brytyjską, jak i historia internacjonalizacji rasy, której przedstawiciele są przedmiotem działalności hodowlanej i biznesowej na całym świecie. W efekcie przeprowadzonych procesów standaryzacji systemu hodowli uzyskano w pełni globalny produkt. Również powstanie i działalność IFHA jako organizacji międzynarodowej o zasięgu globalnym, integrującej i kontrolującej wszystkie kraje uczestniczące w systemie wyścigów koni pełnej krwi angielskiej, stanowi istotny element globalizacji tego systemu. Jej

funkcjonowanie w znaczącym stopniu wpłynęło na unifikację systemu gonitw i regulacji związanych z wyścigami koni pełnej krwi angielskiej. Przedstawione dane na temat systemu stworzonego pod egidą IFHA sygnalizują znaczenie wyścigów koni pełnej krwi angielskiej i wpływ współczesnego kryzysu na ich rozwój.

## Bibliografia

- IFHA, 2009, *Annual Report 2008*, Boulogne.
- IFHA, 2010, *Annual Report 2009*, Boulogne.
- IFHA, 2011, *Annual Report 2010*, Boulogne.
- IFHA, 2012, *Annual Report 2011*, Boulogne.
- IFHA, 2013, *Annual Report 2012*, Boulogne.
- IFHA, 2014, [www.ifhaonline.org](http://www.ifhaonline.org) [dostęp: 20.02.2014].
- Chmielewska M., Eysymontt D., Eysymontt R., 2007, *100 lat Toru Wyścigów Konnych Wrocław – Partynice*, Wydawnictwo i Drukarnia Semata Sp. z o.o., Wrocław.
- Czarny E., 2004, *Globalizacja od A do Z*, Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Gierszewska G., Wawrzyniak B., 2001, *Globalizacja. Wyzwania dla zarządzania strategicznego* (seria „Euromanagement”), Poltext, Warszawa.
- Haller M., 2002, *Rasy koni*, Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Hartley Edwards E., 1996, *Wielka Encyklopedia. Konie*, Muza S.A., Warszawa.
- Hilferding R., 1958, *Kapitał finansowy*, Warszawa.
- Jeliński B., 2009, *Deglobalizacja. Stan przejściowy czy nowa rzeczywistość*, [w:] *Procesy globalizacji*, red. J. Rymarczyk, B. Skulska, W. Michalczyk, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław.
- Jeliński B., 2010, *Przyszłość globalnej współpracy gospodarczej*, [w:] *Ekonomia. Problemy globalizacji*, red. J. Rymarczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Jeliński B., 2011, *Kryzys globalizacji a tendencje transformacyjne w gospodarce światowej*, *Ekonomia – Economics* nr 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Krzyżanowski R., 2004, *Konie pełnej krwi angielskiej*, Koński Targ, nr 9.
- Levitt T., 1983, *The Globalization of Markets*, *Harvard Business Review*, May–June.
- Levitt T., 1984, *The Globalization of Markets*, *The McKinsey Quarterly*, Summer.
- Müller A., 2004, *Globalizacja – mit czy rzeczywistość*, [w:] *Globalizacja od A do Z*, Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Prawocheński R., 2010, *Hodowla koni*, Powszechne Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- Pruski W., 2008, *Hodowla koni*, Powszechne Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- Reid S., 1998, *The Usborne Dictionary of Horses & Ponies*, Usborne Publishing Ltd., London.
- Reid S., 1999, *Konie i kuce*, Muza S.A., Warszawa.
- Rymarczyk J., 2004, *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Sporek T., 2012, *Procesy globalizacji we współczesnej gospodarce światowej*, [w:] *Globalizacja i regionalizacja w gospodarce światowej*, red. B. Skulska, M. Domiter, W. Michalczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.

- 
- Stonehouse G., Hamill J., Campbell D., Purdie T., 2001, *Globalizacja. Strategia i zarządzanie*, Wydawnictwo FELBERG SJA, Warszawa.
- Wincewicz-Bosy M., 2012, *Sieci podmiotów gospodarczych w biznesie końskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Zorska A., 1998, *Ku globalizacji?*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.